

“וקדשתו”: Our Role in Honoring כהנים, and If The כהנים Have Any Say In It

פרשת תצוה תשפ"ד – Congregation Rinat Yisrael

Rabbi Chayim Gerson

I. משתמש בכהונה where someone was

1. תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף כ עמוד א-ב

א"ל רב חסדא לרמי בר חמא: לא הוית גבן באורתא בתחומא, דאיבעיא לן מילי מעלייתא. אמר: מאי מילי מעלייתא? א"ל: הדר בחצר חבירו שלא מדעתו, צריך להעלות לו שכר או אין צריך? היכי דמי? אילימא בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר, זה לא נהנה וזה לא חסר! אלא בחצר דקיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר, זה נהנה וזה חסר! לא צריכא, בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר, מאי? מצי אמר ליה מאי חסרתיק, או דלמא מצי אמר הא איתנהיית? א"ל: מתניתין היא. הי מתניתין? א"ל: לכי תשמש לי. שקל סודריה כרך ליה. א"ל: אם נהנית - משלמת מה שנהנית.

2. משנה למלך הלכות עבדים פרק ג

וראיתי בהגמ"י דפירקין שהקשו מהא דאמרין בירושלמי המשתמש בכהונה מעל דכתיב אתם קדש והכלים קדש... י"ל דהתם השכר היה מה שהיה אומר לו הראיה ממתניתין.

3. מרדכי מסכת גיטין ס"ו תסא

מעשה בכהן שייצק מים ע"י ר"ת והקשה לו תלמיד הא שנינו בירושלמי המשתמש בכהונה מעל והשיב לו אין בהם קדושה בזמן הזה דקי"ל בגדיהם עליהם קדושה עליהם ואי לא לא והקשה א"כ כל מיני קדושה לא ליעבד להו ושתיק ר"ת והשיב ה"ר פטר דנהי דיש בהן קדושה יכול למחול...

4. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ברכות פרק ח הלכה ה

מניין המשתמש בכהונה מעל רבי אחא בשם שמואל אמר [עזרא ח כח] ואמרה להן אתם קודש לה' והכלים קודש מה כלים המשתמש בהן מעל אף המשתמש בכהנים מעל:

II. “וקדשתו” of מצוה

5. ויקרא פרשת אמור פרק כא:ח

וְקִדְשְׁתוּ כִּי אֶת לֶחֶם אֱלֹקֶיךָ הוּא מִקְרִיב קֹדֶשׁ יְהִי לָךְ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יְקֹקֵךְ מִקְדָּשְׁכֶם:

6. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נט עמוד א-ב

מתני'. אלו דברים אמרו מפני דרכי שלום: כהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל, מפני דרכי שלום.

גמ'. מנה"מ? ... ר' חייא בר אבא אמר, מהכא: דוקדשתו - לכל דבר שבקדושה. תנא דבי רבי ישמעאל: וקדשתו - לכל דבר שבקדושה, לפתוח ראשון, ולברך ראשון, וליטול מנה יפה ראשון.

7. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף פח עמוד ב

מתיב רבא: מנין שאם לא רצה דפנו? ת"ל: אוקדשתו, בעל כרחו.

8. ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה לב

והמצוה הל"ב היא שצונו לכבד זרע אהרן ולנשאם ולרוממם ונשים מדרגתם מדרגה קודמת וראשונה ואפילו ימאנו אותו לא נשמע מהם. וזה כולו הגדלה לאל יתעלה אחר שהוא לקחם ובחרם לעבודתו ולהקריב קרבנותיו. והוא אמרו יתעלה ויתברך שמו (ר"פ אמור) וקדשתו כי את לחם אלהיך הוא מקריב קדוש יהיה לך. ובא הפירוש (גטין נט ב וש"נ) וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון. ולשון ספרא (פ"א הי"ד) גם כן וקדשתו על כרחו. ר"ל כי זה צווי נצטוינו בו ואינו בבחירת הכהן.

9. ספר החינוך פרשת אמור מצוה רסט

משרשי המצוה, לפי שידוע כי מכבוד האדון לכבד משרתיו, ובכל עת כבדינו הכהנים נזכור ונקבע במחשבתנו כבודו ברוך הוא וגדלו, ובזכות המחשבה הזכה והמעולה והרצון הטוב תחול ברכתו ברוך הוא וטובו הגדול עלינו, והוא חפץ בברכה כאשר הודענו כמה פעמים. ונוהגת בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ונקבות, שמצוה על כולן לכבד זרע אהרן. ועובר על זה ולא כיבדם במקום שראוי וכהן הראוי לכבוד, ביטל עשה זה.

10. תוספות מסכת חולין דף פז עמוד א

דהא דדרשינן (נדרים דף סב.) וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון אסמכתא היא.

11. רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק ד הלכה א-ב

הכהנים הובדלו מכלל הלויים לעבודת הקרבנות שנאמר ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים, ומצות עשה היא להבדיל הכהנים ולקדשם ולהכינם לקרבן שנאמר וקדשתו כי את לחם אלהיך הוא מקריב. וצריך כל אדם מישראל לנהוג בהן כבוד הרבה ולהקדים אותם לכל דבר שבקדושה, לפתוח בתורה ראשון, ולברך ראשון, וליטול מנה יפה ראשון.

רבינו תם Three explanations of the incident with כהן על כבודו be כהן III:

12. רמ"א אורח חיים הלכות נשיאת כפים ונפילת אפים סימן קכח:מה

אסור להשתמש בכהן, אפי' בזמן הזה, דהוי כמועל בהקדש אם לא מחל על כך (מרדכי בהגהות דגיטין).

13. ט"ז אורח חיים סימן קכח ס"ק לט

אם לא מחל על כך. בהגמ"ר דגיטין כ' מעשה בכהן שיצק מים ע"י ר"ת הקשה תלמיד א' הא שנינו בירושלמי המשתמש בכהן ה"ז מעל והשיב ר"ת אין קדושה בזמן הזה דקי"ל בגדיהם עליהם קדושה עליהם ואי לא לא והקשה א"כ כל מיני קדושה לא ליעבד להו ושתק ר"ת והשיב הר"י פטר דנהי שיש בו קדוש' יכול למחול כדאמר פ"ק דקידושין אין ע"ע כהן נרצע מפני שנעשה בעל מום משמע דבלאו ה"ט יכול להשתעבד בו עכ"ל. וקשה לי הא קי"ל וקדשתו בע"כ דאם נשא גרושה כופין אותו שיגרשה כדאיתא בהאש' רבה אם לא רצה דפנו פירוש שמיסרין אותו ביסורין ואמאי לא נימא שהוא מוחל על קדושתו ונ"ל דהטעם דיכול למחול הוא משום דיש לו הנאה מזה ולא אסרה התורה עליו מידי דהוא ניחא ליה בכך אם לא במה שאסרה תורה בפ"י עליו אבל שאר דבר לא דוגמא לדבר דמותר להניח שורו לתלוש עשבים בשבת אף על גב דאדם מצווה על שביתת בהמתו מ"מ כיון דכתיב למען ינוח שורך ואין זה ניחא אם לא יניחו לתלוש עשבים ה"נ כן הוא והוא כהן שיצק מים לר"ת ודאי הוה ניחא ליה שזכה לשרת בקודש וזו היא קדושתו ונראה דהא דשתק ר"ת לאו משום שלא היה ידע להשיב אלא שלא רצה ליטול שם ת"ח עליו ולומר שבשביל זה הוא מותר כדאשכחן סברא זו לר"ת בפ' א"נ דף ס"ז רבינא אכל בנכייית' כתבו שם התנו' ואר"ת דרבינא לא רצה ליטול השם ולעשות עצמו ת"ח כנ"ל נכון ולפ"ז כל זמן שאין לכהן הנאה ממה שעושה מלאכה לאחרים נראה שאסור להשתמש בו והוי כמועל בהקדש אף על גב דמחיל. ובלבוש כ' הטעם כאן דכתיב וקדשתו פי' אתה מצווה להקדישו אבל הוא אינו מצווה שיחזיק עצמו בקדושה ואין זה נכון כלל דאדרבה קי"ל דוקדשתו בע"כ וכאשר כתבתי נראה עיקר:

14. ערוך השולחן אורח חיים סימן קכח סעיף עא

ור"ת ס"ל כן דעיקר קדושתם הוא בשעה שנושאים בגדי כהונה ולהדיא אמרינן בזבחים [י"ז:]: וחגרת אותם אבנט וגו' והיתה להם כהונה לחוקת עולם בזמן שבגדיהן עליהן כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם אך לפ"ז למה אמרו קדשתו לפתוח ראשון וכו' והא אין בגדיהם עליהם ולכן ס"ל לר"ת דבזמן שבגדיהן עליהן אין קדושתן בידן ואין יכולין למחול אבל בזמן שאין בגדיהן עליהן קדושתן בידם ויכולין למחול וזהו שרמז ליה ר"ת בתשובתו והתלמיד לא הבין עד שהסביר לו רבינו פטר וכוונת ר"ת היתה שכיון שכשאינן בגדיהן עליהם יכולין למחול ובפרט שכבוד הוא לשמש לאדם גדול כר"ת ומובן הדבר שר"ת לא היה נאה לפניו לומר בעצמו כן ולכן רמיז לו דדוקא כשבגדיהם עליהם לא מהני מחילתו אבל עכשיו מהני והתלמיד לא הבין עד שר"פ הסביר לו:

15. עלון שבות 100- שיעור 5 מצות עשה 'וקידשתו' (הרב בנימין תבורי זצ"ל)

שמעתי הסבר אחר בדברי ר"ת מפי מו"ר הגרי"ד הלוי יצ"ו. יש שתי הלכות בכהונה. הלכה אחת שחייבים לכבד כל אחד שמתייחס לשבט הכהנים. והלכה שניה שכהן הוא כלי שרת בבית המקדש. כמו שיש כף ומחתה שהם כלי שרת יש כהן העובד המקדש. כששאלו את ר"ת הרי המשתמש בכהן מעל השיב שדין מעילה ודאי מתייחס רק לכהן בתור כלי שרת (אחרת אין זה מעילה. והביטוי "מעל" הוא דווקא לא כפירוש בעל ערוך השולחן הנ"ל) וזה נאמר רק בזמן שבגדיהם עליהם. כששאלו אותו למה עולים ראשון לא הבינו אותו בכלל. מה שמעלים כהן ראשון בגבולים הוא דין בכל אחד שמתייחס לשבט כהנים.

IV: עליה לתורה כהן Can a give away his תורה: נפקא מינא למעשה

16. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נט עמוד ב

הבוצע הוא פושט ידו תחלה, ואם בא לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו - הרשות בידו; ואמר מר עלה: לא שנו אלא בסעודה, אבל בבהכ"נ לא, דאתו לאינצויי. אמר רב מתנה: הא דאמרת בבהכ"נ לא, לא אמרן אלא בשבתות וימים טובים דשכיחי רבים, אבל בשני ובחמישי לא. איני? והא רב הונא קרי בכהני בשבתות ויו"ט! שאני רב הונא, דאפילו רבי אמי ורבי אסי כהני חשיבי דא"י מיכף הוו כייפי ליה.

17. תוספות מסכת גיטין דף נט עמוד ב

אבל בשני ובחמישי לא - אומר ר"ח הני מילי לדידהו דבחול הוו טרידי במלאכתן ולא שכיחי אבל לדידן שכיחי בשני ובחמישי כמו ביו"ט.

18. מרדכי מסכת גיטין פרק הניזקין

תשובת הר"מ אשר שאלת מורי ה"ר אשר בקדושת כהן לפתוח ראשון אם הרשות בידו ליתן רשות לישראל לברך לפניו בסעודה ונ"ל שהרשות בידו... הגה"ה ורבינו שמחה כתב דאין יכול כהן ליתן רשות לישראל לברך כ"א לרבו או למי שגדול ממנו.

19. שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת ספר תורה סימן קלה סעיף ה

אם ס"ת פתוח והכהן קורא את שמע, אינו רשאי וקוראים ישראל במקומו. הגה: וכן בתענית שאחר פסח וסוכות שקורין ויחל, אם אין הכהן מתענה, קורין לישראל; וטוב שילך הכהן מבהכ"נ (מהרי"ק שורש ט').

20. בית יוסף אורח חיים סימן קלה

ואיני יודע למה צריך הכהן לצאת מבית הכנסת כשהכהן מוחל על כבודו כדי שיקיימו הציבור מנהגם דהא רב ורב הונא כי הוו קרו בכהני לא משמע שהיו יוצאים הכהנים מבית הכנסת דאם יצאו הכהנים מבית הכנסת לכל אדם קורין ראשון ומאי רבותייהו דרב ורב הונא... אלא ודאי שבפני הכהנים עצמם היו עולים רב ורב הונא לקרות ראשונים.